

ONDERNEMING EN CONSUMENT

Mr. R. (Roelien) van Neck en mr. T.A. (Tessa) van den Ende¹

De voorgestelde Ecodesign-verordeningen en 'het recht op repareren'

2019-0093

Er is wereldwijd steeds meer aandacht voor de bescherming van het milieu. Ook Europese regelgeving richt zich steeds vaker op de bescherming van het milieu. Zo werkt de Europese Commissie (hierna: de Commissie) momenteel aan maar liefst twaalf concept-verordeningen die zien op ecodesign vereisten voor verschillende energie gerelateerde producten (hierna: de Ecodesign-verordeningen)². Elke Ecodesign-verordening ziet op een aparte productgroep. Zo is er bijvoorbeeld een Ecodesign-verordening voor elektronische displays, voor vaatwassers en voor wasmachines. Met deze Ecodesign-verordeningen richt de Commissie zich onder meer op de repareerbaarheid van producten om zo het potentieel van een product volledig te benutten. De Commissie doet dit onder andere door reparatievereisten in de product-specifieke verordeningen op te nemen. Deze zouden ertoe moeten leiden dat de reparatie en beschikbaarheid van reserveonderdelen voor die producten wordt vergemakkelijkt. Dit betekent een nieuwe set regels waar fabrikanten rekening mee zullen moeten houden. In dit artikel wordt ingegaan op de aanleiding van de geplande regelgeving met betrekking tot repareerbaarheid, op de specifieke uitwerking hiervan en de mogelijke positieve en negatieve effecten. Ter illustratie worden de vereisten uit de Ecodesign-verordening voor huishoudelijke wasmachines en was-droogcombinaties voor huishoudelijk gebruik (hierna: de Ecodesign-verordening voor was- en droogmachines)³ uiteengezet.

Aanleiding van de Ecodesign-verordeningen

De Ecodesign-verordeningen passen binnen het EU-actieplan voor de circulaire economie⁴ (hierna: het EU-actieplan) uit 2015. Het EU-actieplan is erop gericht de Europese transitie naar een circulaire economie te stimuleren, teneinde de globale competitiviteit van de Europese Unie (hierna: EU) te verbeteren, duurzame economische groei te bevorderen en economische werkgelegenheid te creëren.

Tijdens het opstellen van het EU-actieplan heeft de Commissie al aangegeven zich te willen gaan richten op de repareerbaarheid van producten. De Ecodesign-verordeningen gaan daar nu invulling aan geven en bevatten onder meer regels om, naast de repareerbaarheid, de verbeterbaarheid, duurzaamheid en recyclebaarheid van producten te stimuleren om zo het potentieel van een product volledig te benutten. Op deze manier hoopt de Commissie de overgang naar de circulaire economie, waarin producten zo lang mogelijk worden herbruikt, gerepareerd en

gerecycled, te ondersteunen. Dit doet de Commissie door via de Europese Ecodesign-richtlijn⁵ nieuwe criteria voor het ontwerpen van duurzame(re) producten toe te voegen aan de reeds bestaande eisen inzake het ecodesign van bepaalde producten. Via de Ecodesign-richtlijn kan de Commissie namelijk ecodesign-vereisten stellen aan producten. Die vereisten worden vervolgens vastgelegd in Europese verordeningen. Onder dit regelgevend kader heeft de Commissie al eerder diverse vereisten inzake het ecodesign van bepaalde producten ten uitvoer gelegd. Maar met de nieuwe en/of herziende Ecodesign-verordeningen breidt de Commissie het regelkader nu feitelijk uit tot meer dan alleen energie-efficiëntie. Tot nu toe hadden de vereisten namelijk vooral betrekking op het maximaal toegestane energieverbruik en labeling. Daarmee zijn de Ecodesign-verordeningen dus een nieuwe stap van de Commissie richting de doeleinden uit het EU-actieplan.

De focus van de Commissie op de repareerbaarheid van producten is onder meer te verklaren door de toenemende aandacht van milieuorganisaties en consumenten daarvoor. Zo zijn er in Europa 'right to repair' bewegingen⁶ die zich actief inzetten voor het recht op repareren. Daarnaast is er de laatste tijd steeds meer aandacht voor de nadelige milieueffecten van het winnen van zeldzame grondstoffen, zoals kobalt, die in technologische producten gebruikt worden. Ook bestaat er kritiek vanuit milieuorganisaties en consumenten over de relatief korte gebruiks- en/of levensduur van elektronische apparaten en de moeilijkheid waarmee die elektronische apparaten uit elkaar gehaald kunnen worden om (delen) te hergebruiken. De concept-verordeningen van de Commissie komen aan die onvrede tegemoet.

Om na te gaan welke reparatievereisten de Commissie voor ogen heeft om de transitie naar een circulaire economie te bevorderen, de globale competitiviteit van de EU te verbeteren, economische groei te bevorderen en economische werkgelegenheid te creëren, worden hieronder specifiek de reparatievereisten uit de Ecodesign-verordening voor was- en droogmachines uiteengezet.

Reparatievereisten

In grote lijnen zijn er in de Ecodesign-verordening voor was- en droogmachines drie reparatievereisten te onderscheiden: (i) beschikbaarheid van reserveonderdelen, (ii) toegang tot reparatie- en onderhoudsinformatie en (iii) informatieverplichtingen.

Beschikbaarheid van noodzakelijke reserveonderdelen

De Ecodesign-verordening voor was- en droogmachines bevat eisen die fabrikanten en/of importeurs ertoe zullen verplichten om, tot ten minste zeven jaar na het in de handel brengen van de laatste eenheid van het product, de noodzakelijke reserveonderdelen ter beschikking van professionele reparateurs te stellen. In de Ecodesign-verordening voor was- en droogmachines worden 'professionele reparateurs' gedefinieerd als exploitanten of ondernemingen die diensten verlenen op het gebied van reparatie en onderhoud van huishoudelijke wasmachines en/of was-droogcombinaties voor huishoudelijk gebruik. 'Noodzakelijke onderdelen' worden gedefinieerd als onderdelen die noodzakelijk zijn voor het gebruik van het apparaat en zonder welke het apparaat niet naar behoren functioneert, bijvoorbeeld motoren, pompen, schokdempers, was-trommels en filters. De lijst van noodzakelijke reserveonderdelen waarop deze maatregel betrekking heeft en de procedure voor het bestellen ervan moeten uiterlijk twee jaar nadat de eerste eenheid van een model of een gelijkwaardig model in de handel is gebracht beschikbaar zijn en moeten beschikbaar blijven tot het einde van de periode waarin de noodzakelijke reserveonderdelen beschikbaar moeten zijn. De lijst zou bijvoorbeeld op de website van de fabrikant gepubliceerd kunnen worden. Tevens bepaalt de Ecodesign-verordening voor was- en droogmachines dat noodzakelijke reserveonderdelen door de fabrikant en/of importeur binnen 15 werkdagen na ontvangst van de bestelling aan de professionele reparateur geleverd moeten kunnen worden.

Toegang tot reparatie- en onderhoudsinformatie

De fabrikanten en/of importeurs zullen de professionele reparateurs bovendien toegang moeten bieden tot de reparatie- en onderhoudsinformatie van het apparaat. Deze omvat onder meer technische handleidingen, informatie over onderdelen en diagnose, bedradings- en aansluitschema's, diagnostische storing- en foutcodes en gegevens over gemelde storingen die in de wasmachine zijn opgeslagen. De toegang tot die informatie is echter wel gebonden aan een bepaalde voorwaarden. Zo zal een professionele reparateur zich moeten registreren op de website van de fabrikant of een gelijkwaardige informatiebron om toegang tot de informatie te verkrijgen en mogen de fabrikanten en/of importeurs dat registratieverzoek vervolgens weigeren indien de professionele reparateur niet kan aantonen dat hij (i) voldoet aan de toepasselijke voorschriften voor reparateurs van elektrisch materiaal in de lidstaten waar hij actief is en (ii) gedekt is door een relevante verzekering die de uit zijn activiteit voortvloeiende aansprakelijkheid dekt.

Na registratie moet de professionele reparateur binnen 24 uur toegang krijgen tot de verzochte reparatie- en onderhoudsinformatie voor elk productmodel van de fabrikant en/of importeur dat binnen het toepassingsgebied van de

Ecodesign-verordening voor was- en droogmachines valt. Fabrikanten en/of importeurs kunnen een redelijke en evenredige vergoeding vragen voor die toegang, alsmede voor de mogelijkheid om regelmatige updates met betrekking tot de informatie te verstrekken.

Informatieverplichtingen

Tenslotte bevat de Ecodesign-verordening voor was- en droogmachines ook de verplichting voor fabrikanten, hun vertegenwoordigers en importeurs, om gebruiksvorschriften op een gratis toegankelijke website te verstrekken. Naast algemene informatie over bijvoorbeeld duurzame(re) wasprogramma's moeten de gebruiksvorschriften ook informatie over duurzaamheid en reparatie bevatten, alsmede specifieke instructies die de gebruiker in staat stelt om onderhoudswerkzaamheden uit te voeren. In de Annex bij de Ecodesign-verordening voor was- en droogmachines is tevens een lijst opgenomen waarop de gebruikersinstructies staan opgenomen die tenminste vereist zijn, zoals instructies over correcte installatie, periodieke checks van de filters en de identificatie van fouten.

De mogelijke effecten van 'het recht op repareren'

Het moge duidelijk zijn dat deze maatregelen zijn bedoeld om te garanderen dat producten gedurende een bepaalde periode gerepareerd kunnen worden en dat toegang tot de noodzakelijke reserveonderdelen en benodigde informatie door professionele reparateurs is gewaarborgd. Voor consumenten betekent dit dat zij erop kunnen rekenen dat de door hen gekochte elektronische producten tijdens die periode steeds gerepareerd zullen kunnen worden, nu de fabrikant verplicht is alle onderdelen die noodzakelijk zijn voor de werking van het product ter beschikking te hebben en te stellen. De maximale levertijd van 15 dagen kan ertoe leiden dat consumenten minder snel geneigd zijn hun kapotte producten te vervangen, omdat vooraf duidelijk is dat reparatie binnen een bepaalde termijn uitgevoerd zou moeten kunnen worden. Ook zou de informatieverplichting het voor consumenten makkelijker moeten maken om zelf actie te ondernemen.

Het zou goed kunnen dat de maatregelen ertoe leiden dat de markt voor reparatiediensten meer toegankelijk wordt voor nieuwe partijen, doordat de reparatie van producten buiten de servicenetwerken van de fabrikanten en importeurs wordt geplaatst. Dit zou ertoe kunnen leiden dat er meer onafhankelijke reparateurs ontstaan, waardoor concurrentie toeneemt, als gevolg waarvan de prijs voor reparaties daalt. Hierdoor wordt het dan financieel voordeliger voor consumenten om hun producten te laten repareren in plaats van te laten vervangen en zijn consumenten eerder geneigd om dat te doen.

In het geval de vereisten inderdaad de bovengenoemde effecten teweeg zullen brengen, zorgt

dat ervoor dat producten ten eerste langer meegaan en ten tweede beter gerecycled kunnen worden. Daarmee zouden de maatregelen inderdaad bij kunnen dragen aan de transitie naar een circulaire economie, het verbeteren van de globale competitiviteit van de EU, het bevorderen van economische groei en het creëren van economische werkgelegenheid en wordt tevens invulling gegeven aan de bestaande onvrede bij milieuorganisaties en consumenten.

Een kritische noot

Bij het opstellen van de Ecodesign-verordeningen lijkt de Commissie vooralsnog weinig rekening te hebben gehouden met de redelijke belangen van fabrikanten en/of importeurs. Indien de Ecodesign-verordeningen daadwerkelijk zullen worden aangenomen, zullen de fabrikanten en/of importeurs maatregelen moeten treffen om ervoor te zorgen dat de in de Ecodesign-verordening opgenomen eisen kunnen worden nageleefd, hetgeen een behoorlijke omslag en investering kan meebrengen, en wel op korte termijn. De reparatievereisten gelden namelijk in beginsel al vanaf 1 april 2021. Daar komt bij dat het systeem waarin de Ecodesign-richtlijn als een soort van kapstok functioneert waaronder diverse product-specifieke vereisten vallen, ook niet erg gebruiksvriendelijk is. Voor een product gelden er immers verschillende vereisten die verspreid staan over verschillende verordeningen. Dit zorgt voor een complexe situatie en fabrikanten en/of importeurs weten ook vaak niet eens aan welke vereisten hun producten moeten voldoen. De Commissie zou dit meer inzichtelijk moeten maken, zodat fabrikanten en/of importeurs ten minste weten aan welke vereisten zij nu al moeten voldoen en op welke zij zich zullen moeten voorbereiden.

Het feit dat reparatie toegankelijk moet zijn voor derde partijen, kan ook gevolgen hebben op de

garanties op producten, want een fabrikant en/of importeur zal na reparatie door een andere partij immers niet meer kunnen instaan voor de kwaliteit van een product. De Ecodesign-verordeningen scheppen ook geen duidelijkheid over de verhouding tussen repareerbaarheid en het recht op reparatie (artikel 7:22 BW). Het recht op reparatie geeft consumenten immers al het recht om non-conforme producten binnen een bepaalde periode te laten repareren door de fabrikant en/of importeur.

Ten slotte zullen fabrikanten en/of importeurs door de Ecodesign-verordening gedwongen worden om informatie openbaar te maken, waardoor het lastiger kan worden om bedrijfsgeheimen geheim te houden. Dit kan de concurrentiepositie van bedrijven in gevaar brengen. Fabrikanten doen er dan ook goed aan bepaalde waarborgen te formuleren om waardevolle informatie te beschermen.

Noten:

1. Advocaten bij Bird & Bird LLP, Den Haag.
2. Een van de Ecodesign-verordeningen, de Ecodesign-verordening voor servers en data storage-producten, is inmiddels al in werking getreden. De andere Ecodesign-verordeningen worden naar verwachting in september 2019 in Eur-Lex bekendgemaakt.
3. COMMISSION REGULATION (EU) .../... laying down ecodesign requirements for household washing machines and household washer-dryers pursuant to Directive 2009/125/EC of the European Parliament and of the Council, amending Commission Regulation (EC) No 1275/2008 and repealing Commission Regulation (EU) No 1015/2010 (Document Ares(2018)5361968).
4. Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europese Economische en Sociaal Comité van de Regio's, Maak de cirkel rond - Een EU-actieplan voor de circulaire economie (COM(2015) 614 final).
5. Richtlijn 2009/125/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende de totstandbrenging van een kader voor het vaststellen van eisen inzake ecologisch ontwerp voor energierelevante producten.
6. Zie <https://therestartproject.org>.